

TOIMINTAKERTOMUS JA
TILINPÄÄTÖS 2015

SOVATEK
säätiö

Toimintakertomus vuodelta 2014

Sisällysluettelo

1. Yleistä.....	2
2. Jyväskylän tulosalue.....	5
2.1. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö.....	5
2.1.1. Päihdepäivystys.....	6
2.1.2. Korvaushoitotyöryhmä.....	6
2.1.3. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä.....	7
2.1.4. Avohoidon tilastoja.....	8
2.2. Hoitopalveluyksikkö.....	8
2.2.2. Vieroitusosasto.....	9
2.2.3. Huumevieroitusosasto.....	9
2.3. Palveluohjaus- ja työvalmennusyksikkö.....	10
2.3.1. Palveluohjausyksikkö.....	10
2.3.2. Työterveyshuolto.....	11
2.3.3. Työvalmennus.....	12
3. Joensuun tulosalue.....	13
3.1. Hoitopalvelut.....	14
3.2. Kuntoutuspalvelut.....	15
4. Järjestölähtöisen toiminnan tulosalue.....	17
4.1. Nuorten ongelmallisen pelaamisen tunnistaminen ja tukimuotojen kehittäminen - Pelituki.....	18
4.2. Huume kuntoutujien vertaistoimintakeskus Asema 78.....	18
4.3. Nuorten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen.....	19
5. Talous.....	21

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2015

1. Yleistä

Työttömyys, päihde- ja mielenterveys ongelmat ja osallisuuden tunteen väheneminen koskettavat yhä useampaa Suomalaista. Pitkään jatkunut talouden alamäki ei näytä helpottuvan ja samanaikaisesti tehtävät rakennemuutokset heikentävät kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilannetta. Viime vuoden aikana Suomeen tuli kerralla ennätysellinen määrä turvaipaikanhakijoita. Heidän kotouttamisen haasteet tulevat olemaan mittavia ja siinä tehtävässä myös Sovatek-säätiö on mukana.

Sovatek-säätiön viides toimintavuosi oli monella tavalla haasteellinen: asiakasmäärien kasvu päihdepalveluissa, kuntoutettavien asiakkaiden suhteellisen osuuden kasvu työvalmennuksessa ja palvelusopimusten tiukkuus vaativat huolellista ja tiukkaa talousjohtamista. Haasteista huolimatta säätiö teki hyvän tuloksen toiminnallisesti ja taloudellisesti. Asiakastyytyväisyys, henkilöstön hyvinvointi ja kuluttaja asiakkaiden palautteet olivat hyvät.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen tiivistää palvelujen järjestämistä ja tuottamista suurempiin organisaatioihin. Järjestöt joutuvat myös pohtimaan yhteistyön tiivistämistä alueellisesti ja valtakunnallisesti. Eri toimijoiden välisiä, jopa organisaatiotason sulautumisia selvitetään. Sovatek-säätiö ja A-klinikkasäätiö tekivät sulautumista koskevan selvityksen ja vaikka Sovatekin hallitus päättikin, ettei se sulaudu A-klinikkasäätiöön on laajenevalle yhteistyölle jatkossa entistä tiiviimmät ja paremmat mahdollisuudet.

Sovatek-säätiö on jatkossakin aktiivinen kumppanuuksien etsijä ja tekee monipuolista yhteistyötä useiden eri järjestöjen sekä muiden organisaatioiden kanssa. Sovatek-säätiö ja Jyväskylän Ammattikorkeakoulu aloittivat strategisen kumppanuussopimuksen valmistelun vuonna 2015. Tavoitteena on lisätä yhteisiä hankkeita, koulutusprosesseja ja oppilasyhteistyötä.

Sovatek-säätiö sai merkittävän anonyymien lahjoituksen mikä kohdennettiin Jyväskylän päihdepalveluihin. Lahjoitusvaroin on ylläpidetty osastojen ja päihdepäivystyksen toimintaa auki myös kesäkuukausina. Lahjoitusvaroilla käynnistettiin lisäksi nuorille suunnattu Reittiryhmätoiminta.

Toiminta-ajatuksensa mukaan Sovatek-säätiö on psykososiaalisen kuntoutuksen asiantuntija- ja yhteistoimintaorganisaatio, joka keskittyy erilaisten riippuvuus- ja mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja hoitoon, työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen sekä työllistymisen edistämiseen.

Säätiö on julkisen ja kolmannen sektorin taustayhteisöjen perustama yhteistoimintaorganisaatio, joka edustaa uudenlaista toimintatapaa julkisen sektorin toiminnassa ja palvelujärjestelmässä sekä kolmannen sektorin toimijoiden, yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Lähtökohtana on palvelujärjestelmien kehittäminen ja palveluiden tuottaminen palveluita tarvitsevien sekä palveluja tilaavien asiakkaiden näkökulmasta.

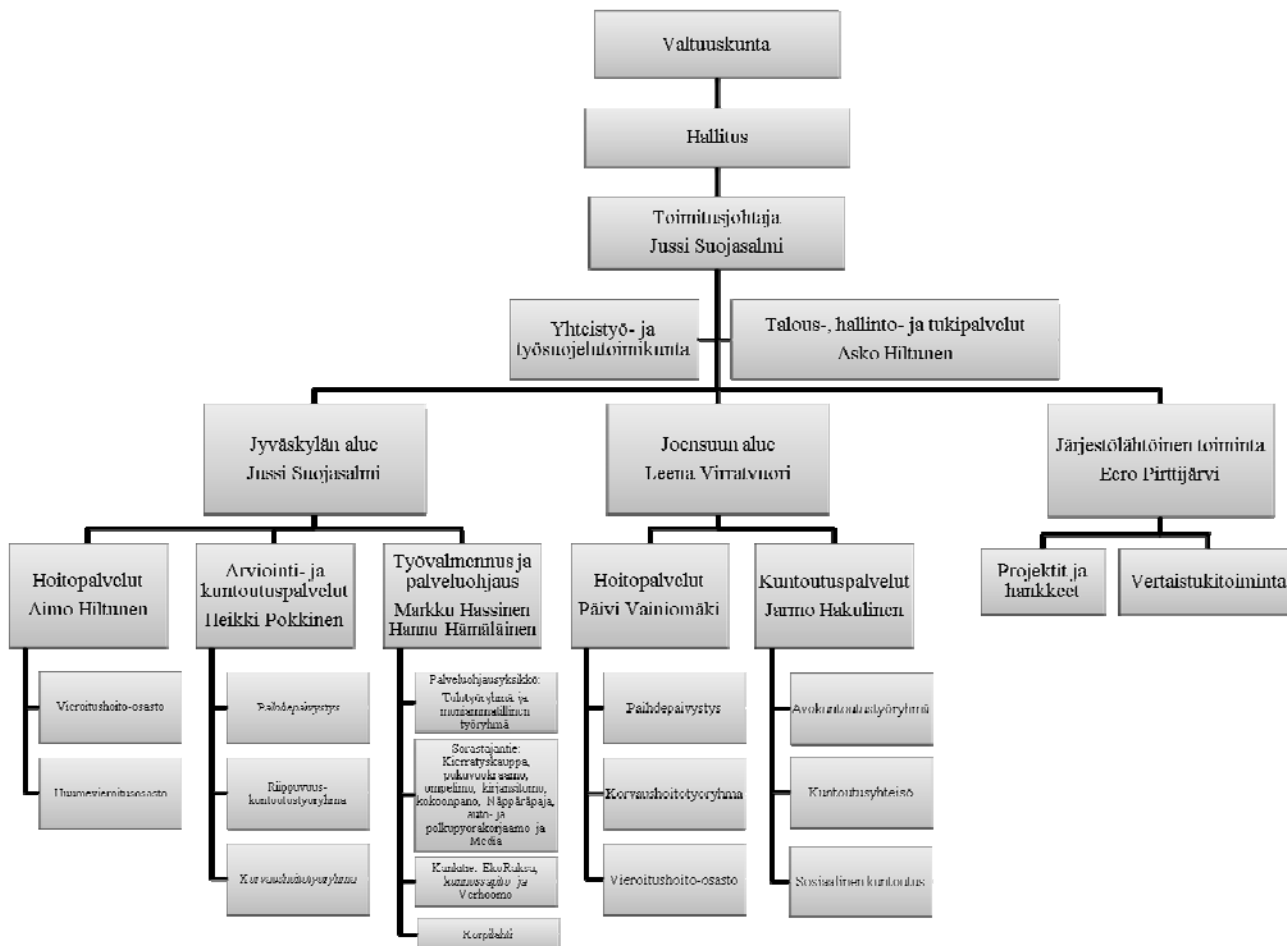
Säätiön perustajayhteisöt edustavat monipuolisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, päihdehuollon erityispalvelujen, työvalmennuksen sekä kolmannen sektorin erilaisia toimintamuotoja ja hoitotieteitä. Säätiön toimintamuodot ja palvelut perustuvat erilaisiin psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen, työvalmennuksen sekä mielenterveystyön menetelmiin ja sisältöihin. Valtaosa säätiön lähiseudun perustajayhteisöistä toimii asiakkaiden arjen, asumisen sekä sosiaalisten verkostojen luojina ja ylläpitäjinä. Säätiön perustajakunnat ja sai-

raanhoitopiiri edustavat julkisen hyvinvointipalvelujärjestelmän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon näkökulmaa. Valtakunnalliset järjestöt ja palveluiden tuottajat toimivat vahvoina asiantuntijoina sekä tukijoina palveluiden kehittämisessä. Sovatek-säätiön kaltaisessa yhteistoimintaorganisaatiossa yhdistyvät ammatillinen ja tutkimuksellinen sekä kokemusperäinen ja ”hiljainen” tieto.

Säätiön hallintoelimet ovat valtuuskunta ja hallitus. Valtuuskuntaan kuuluu vähintään kaksikymmentä (20) ja enintään neljäkymmentä (40) jäsentä. Säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa kahdeksi (2) kalenterivuodeksi valittu hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja vähintään kahdeksan (8) ja enintään kaksitoista (12) jäsentä sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Säätiön perustajayhteisöt nimeävät edustajansa hallintoelimiin.

Säätiön operatiivinen johtamis- ja vastuurakenne muodostui neljästä tulosalueesta: Taloushallinto- ja tukipalvelut, Jyväskylän alue, Joensuun alue sekä järjestölähtöinen toiminta. Yksiköiden vastuuhenkilöinä ja toimihenkilöiden lähiesimiehinä toimivat toimialapäälliköt. (kuvio 1). Säätiön työntekijät osallistuivat koulutussuunnitelmissa määriteltyihin koulutuksiin ammatitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Henkilöstön hyvinvointia ja jaksamista tuettiin esimiestyöllä, työnohjauksilla sekä kollegiaalisella tuella.

Kuvio 1. Sovatek-säätiön organisaatiokaavio 2015

Valtuuskunnan jäsenet vuonna 2015

Lasse Murto, puheenjohtaja	Kriminaalihuollon tukisäätiö
Timo Peura	Jyväskylän kaupunki
Marja-Leena Makkonen	Jyväskylän kaupunki
Eila Heinonen	Joensuun kaupunki
Asko Juuti	Muuramen kunta
Hanna Laakso	Laukaan kunta
Santero Kujala	Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Marja-Leena Nousiainen	VAKry
Seppo Sulkko	Kirkkopalvelut ry
Kari Lahti	Vaajakosken Suvanto ry
Armas Laatinen	Kuiville Pyrkivien Tuki ry
Aarne Kiviniemi	Sininauhaliitto ry
Pekka Heinälä	A-klinikkasäätiö
Artturi Anttila	Jyväskylän Katulähetys ry
Ari Torro	Väentupa ry
Leo Tirri	Jyväskylän A-kilta ry
Maija Laitaharju	Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry
Börje Hanhikoski	Kuurojen Liitto ry
Helena Huovila	Jyvälän Setlementti ry
Janne Paananen	Youth Against Drugs ry

Hallituksen varsinaiset jäsenet

Jyväskylän kaupunki Risto Kortelainen (Pj)
Ksshp Päivi Huttunen
Joensuu kaupunki Satu Huikuri
Muuramen kunta Jarkko Määttänen/ Simo Oksanen
A-klinikkasäätiö Olavi Kaukonen
VAKry Kaarina Peltonen
Kirkkopalvelut ry Mari Tuomainen
Jyväskylän katulähetys ry Usko Hintikka
Jyväskylän mielenterveysseura ry Armas Laatinen
Kuiville pyrkivien tuki ry Kari Lahti
Jyvälän Setlementti ry Helena Huovila

Hallituksen varajäsenet

Jyväskylän kaupunki Sakari Ritala /
Ksshp Päivi Heikkilä-Kari
Joensuun kaupunki Pekka Kuosmanen
Laukaan kunta Vuokko Hiljanen
Kuurojen liitto ry Börje Hanhikoski
Kriminaalihuollon tukisäätiö Maarit Suomela
Hannu Rutanen Sininauhaliitto
Väentupa ry Risto Närhi
Vaajakosken suvanto Seppo Riikonen
YAD ry Hanna Multanen
Jyväskylän A-kilta Ali Leinonen

Säätiö laati uuden strategian kaudelle 2016-2018. Strategiakauden yleiset tavoitteet ovat:

1. Turvata asiakkaiden palvelujen saatavuus ja monipuolisuus
2. Lisätä tilaajien tyytyväisyyttä säätiön toimintaan
3. Talouden ja toiminnan tasapaino ja hallittu riskinotto
4. Tehdä sulautumis- ja muita yhteistoimintaedellytysten selvityksiä
5. Säätiö toimii aktiivisena ja aloitteellisena toiminnallisen ja alueellisen kasvun sekä yhteistyömahdollisuuksien selvittämisessä.

Lisäksi kaikilla toimialoilla on omat strategiset tavoitteet asiakas, prosessi, henkilöstö sekä talousnäkökulmista. Tavoitteita mitataan ja niiden toteutumista seurataan mm. kokonaistuloksellisuuden raportoinnin avulla.

Säätiö ei ole antanut Säätiölain 1 luvun 8 § mukaiselle lähipiirille avustuksia ja muita osittain tai kokonaan vastikkeettomia taloudellisia etuja. Säätiöllä ei myöskään ole em. lähipiirin kanssa tilinpäätöksessä esitettyjen luottamustoimesta maksettujen korvausten lisäksi muita taloudellisista toimia.

2. Jyväskylän tulosalue

Tulosalueella oli neljä toimialakohtaista yksikköä: Hoitopalvelu-, Arviointi- ja kuntoutuspalvelu-, Palveluohjaus-, sekä Työvalmennusyksikkö.

2.1. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön tehtävänä on avohoidon päihde- ja riippuvuuspalvelut. Yksikön palveluihin sisältyy: hoidon- ja palveluntarpeen arviointi, asiakaskäynneillä ja ryhmässä tapahtuva päihde- ja riippuvuus kuntoutus, kuntoutujien arjen hallinnan tuki, toiminta- ja työkyvyn arviointi, ylläpitäminen ja lisääminen yhteistyössä kuntoutujan ja hänen verkostonsa kanssa. Yksikön toiminta perustuu psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen viitekehukseen ja se sisältää myös konsultaatio ja koulutuspalveluita.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikössä toimi vuonna 2015 kolme työryhmää: Päihdepäivystys, Riippuvuus kuntoutustyöryhmä ja Korvaushoitotyöryhmä.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluiden kehittämistyön painopistealueet vuonna 2015 olivat päihdekuntoutuksen laadun arvioinnin kehittäminen sekä työryhmien kehittämistavoitteet. Molemmissa yksikön kuntouttavissa työryhmissä eli Riippuvuus kuntoutustyöryhmässä sekä Korvaushoitotyöryhmässä kehitettiin palveluprosessien laadun arviointia ottamalla toimintavuonna käyttöön mittarit sekä yksilötyön että ryhmätyön osalta laadun arvioimiseen. Mittareilla kerätyt tiedot liitetään Mirax ohjelmaan. Päihdepäivystys aloitti omien palveluprosessiensa mittareiden suunnittelun toimintavuoden aikana.

Avomuotoisen päihdekuntoutuksen laadun varmistamisessa ja hoidon sisällöllisessä kehittämisessä keskeisessä roolissa olivat jatkuva asiakaspalaute sekä toiminnan arviointi ja raportointi. Palautetta kerättiin sekä kirjallisesti että suullisesti kuntoutusprosessin aikana. Kaikista ryhmätoiminnoista kerättiin kirjallinen palaute osallistujilta ja laadittiin loppuraportti, jossa arvioitiin toimintaa. Kaikilta säätiön päihdepalveluissa asioineilta asiakkailta kerättiin poikkileikkauksena asiakaspalaute marraskuussa 2015. Poikkileikkaukselyn pulmana oli muiden kuin korvaushoitoasiakkaiden vähäinen osallistuminen. Kaikista yksikön kuntouttavista palveluista on laadittu palvelukuvaukset. Hoidon laatua pyritään varmistamaan myös yksikön ja työryhmien toiminnallisia rakenteita kehittämällä. Vuonna 2015 kaikki työryhmät ovat suunnitelmallisesti kehittäneet sisäistä yhteistyötään, arjen toimintarakenteita ja hoidon sisältöjä.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö on laajalti verkostoitunut ja yhteistyötä kehitettiin paitsi Sovatek-säätiön sisällä myös eri toimijoiden ja palvelutuottajien kanssa. Koulutusta ja konsultaatioita annettiin eri organisaatioille ja yhteistyökumppaneille. Yksikkö oli edustettuna Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä sekä Keski-Suomen kuntoutuksen alueellisessa yhteistyötoimikunnassa.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluissa työskenteli kuntoutuspäällikkö, 2 osa-aikaista lääkäriä, 13 sairaanhoitajaa (2 tiimivastaavaa), 2 lähihoitajaa, 4 sosiaalityöntekijää (2 osa-aikaista) sekä toimintaterapeutti. Neljällä työntekijällä on Kelan psykoterapiapätevyys. Yksikön työntekijät osallistuivat toimintavuonna koulutussuunnitelman mukaisesti sekä muihin tarpeellisiksi arvioituihin alan koulutuksiin ja seminaareihin. Päihdepäivystyksellä ja Korvaushoidon sairaanhoitajilla oli ryhmätyönohjaus ja esimiehellä sekä terapiatyötä tekevillä työntekijöillä lisäksi yksilötyönohjaus.

Toimintayksikön asiakaskunnan moniongelmaisuus näkyi entistä useamman asiakkaan kohdalla (päihde- ja mielenterveys- ja somaattiset ongelmat), erilaisina toimintakyvyn rajoitteina, työkyvyttömyytenä ja syrjäytymisenä. Hoitosuhteet muodostuivat näin pitkiksi ja verkostoyh-

teistyötä sekä palveluohjausta toteutettiin eri toimijoiden kanssa. Myös asiakkaiden läheisille annettiin tukikäyntejä sekä mahdollisuus osallistua verkostokokouksiin.

2.1.1. Päihdepäivystys

Päihdepäivystys on matalan kynnyksen ja liikkuvan työn periaatteella toimiva avohoidon työryhmä, joka on tarkoitettu riippuvuusongelmallisille, hoitoon hakeutuville päihteidenkäyttäjille ja heidän omaisilleen. Päihdepäivystys vastaa päihdepäivystys-, terveysneuvonta- ja konsultaatiopalveluista. Lisäksi Päihdepäivystys osallistuu päihdehoitoon heikosti sitoutuneiden nuorten palveluiden kehittämissyhteistyöhön.

Vuoden 2015 alussa Päihdepäivystys siirtyi Hoitopalveluista Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikköön. Päihdepäivystyksen tavoitteena vuodelle 2015 oli Love –koulutuksen suorittaminen, Haipro järjestelmän käyttöönotto sekä liikkuvan konsultaatiopalvelun ja terveysneuvontatyön kehittäminen. Haipro järjestelmän käyttöönotto siirrettiin vuodelle 2016. Love-lääkehoitokoulutus toteutui kaikkien työryhmän jäsenten osalta. Liikkuvaa työtä sekä terveysneuvontaa kehitettiin uusia työmuotoja kokeilemalla. Tulokset olivat hyviä ja kehittämistä jatketaan myös tulevana vuosina. Vuonna 2015 liikkuvaan terveysneuvontapalveluun osallistui myös Sovatekin etsivää työtä tekevä työntekijä, joka oli lisäksi keskiviikkoaamuisin tavattavissa Kyllön Päihdepalvelukeskuksessa. Tämä yhteistyö rikasti päivystyksen sekä liikkuvan terveysneuvonnan toimintaa ja paransi palvelua. Vuoden 2014 aikana aloitettu liikkuva konsultaatiopalvelu osoittautui toimivaksi konseptiksi ja sitä jatketaan hyvien tulosten innoittamana edelleen.

Toimintavuotena saadun lahjoituksen turvin rekrytoitiin uusi sairaanhoitaja Päihdepäivystyksen työryhmään. Lahjoittajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti uuden sairaanhoitajan resurssin avulla päivystystoimintaa pystyttiin toteuttamaan myös lomakausina. Sairaanhoitajan työnkuvaan kuuluu päihdepäivystyksessä työskentelyn lisäksi liikkuva terveysneuvontapalvelu VISIITTI sekä nuorten aikuisten REITTI-ryhmän vastuuhenkilönä ja yhtenä ohjaajana toimiminen. Yhden sairaanhoitajan resurssin lisäyksellä olemme pystyneet syksystä 2015 lähtien tarjoamaan nuorille 18–29 -vuotiaille aikuisille ajanvarauksellista vastaanottoa hoidon tarpeen arvioinnin lisäksi sekä omahoitajapalvelua.

Liikkuva terveysneuvontapalvelu VISIITTI on erityisesti katutyön kautta tehostanut kesällä ja syksyllä 2015 nuorten aikuisten tavoittamista. Nuorten aikuisten keväällä 2015 järjestettyä pilottiryhmää jatkettiin syksyllä. REITTI-ryhmä on 18–25 –vuotiaille aikuisille tarkoitettu toiminnallinen matalankynnyksen ryhmä, jota ohjaa sairaanhoitajan lisäksi Etsivän työn sekä Sauma-starttipajan ohjaaja. Kerran viikossa kokoontuvan ryhmän tavoitteena on nuorten motivointi ja kiinnittäminen hoitoon ja palveluihin toiminnallisilla menetelmillä. Ryhmä pyrkii tavoittamaan palveluihin huonosti kiinnittyviä nuoria, jotka kaipaavat arkeen uutta sisältöä.

2.1.2. Korvaushoitotyöryhmä

Korvaushoitotyöryhmän keskeiset tehtävät ovat korvaushoidon tarpeen arviointi, päätös korvaushoidon aloittamisesta ja opioidiriippuvaisten henkilöiden korvaushoidon toteutus. Korvaushoitotyöryhmän haasteina olivat toimintavuotena edelleen kasvava asiakasmäärä, asiakkaiden nuori ikä ja uusien asiakkaiden vahva sidos huumemaailmaan sekä kasvava asunottomuus ja samanaikaiset mielenterveys- ja päihdeongelmat.

Hyvän tiimityöskentelyn merkitys korostuu sekä korvaushoitotyöryhmän tehtävissä että asiakasryhmän haasteellisuudessa. Tiimityöskentely kehittyi tiimin ja esimiehen oman arvioinnin perusteella toimintavuoden aikana. Kehityksen taustalla nähtiin Yhteisöhoitoon koulutuksen vaikutus sekä työryhmän vahva sitoutuminen tehtäviinsä.

Korvaushoitotyöryhmän kehittämistavoitteita vuonna 2015 olivat yhteisöhoidon elementtien kuten asiakkaiden vertaistoiminnan ja pienryhmätoiminnan lisääminen sekä kotiin tehtävän työn kehittäminen. Korvaushoitotyöryhmän asiakkaat osallistuivat toimintavuonna uusien työntekijöiden sekä opiskelijoiden haastatteluun ja toivat oman näkemyksensä rekrytointi- ja opiskelijavalintaprosesseihin. Korvaushoitoasiakkaille toteutui vuoden 2015 aikana 5 ryhmää, jotka sisälsivät vertaistukea, informaatiota, toimintaa, yhteisöhoidollisia elementtejä ja ryhmien sisällön suunnittelua. Asiakkaiden vuorovaikutus, tasavertaisuus, osallisuus ja vastuunotto yhteisistä asioista lisääntyivät toimintavuoden aikana. Asiakkaat ottivat enemmän vastuuta yhteisössä omasta toiminnastaan, toisista asiakkaista sekä yhteisistä asioista. Myös asiakkaiden osallistuminen arjen toimintojen suunnitteluun ja toteutukseen lisääntyi. Asiakkaiden osallisuuden lisääntyminen näkyi työryhmän mukaan työntekijöiden ja asiakkaiden yhteistyön, vuorovaikutuksen sekä työrauhan parantumisena. Loppuvuodesta 2015 korvaushoitoasiakkaat myös voivat paremmin. Kotiannoksia saavien asiakkaiden määrä lisääntyi, joka merkitsee sitä, että useampi asiakas lopetti päihteiden ohikäytön ja asetti itselleen kuntoutumistavoitteen. Yhteisöhoidon elementtien lisääminen korvaushoidon sisältöön onnistui yli odotusten ja asiakkaiden osallisuuden lisäämisen myönteiset vaikutukset olivat helposti nähtävissä. Kotiin tehtävä työ suunniteltiin ja toteutettiin yhdessä asiakkaan kanssa. Korvaushoitotyöryhmä arvioi, että kotiin menevää työtä tulisi lisätä ja ottaa aktiivisemmin hoidon alussa työtavaksi, jotta voitaisiin paremmin tukea asiakkaan kuntoutumista arjessa. Korvaushoitotyöryhmä järjesti korvaushoitokoulutusta sidosryhmien tilauksesta.

2.1.3. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä

Riippuvuuskuntoutustyöryhmä tuottaa päihteiden käyttäjien, ongelmapelaajien ja muiden riippuvuusongelmaisten jatkohoito- ja avokuntoutuspalveluita. Työryhmän palvelut sisälsivät toimintavuonna yksilö-, pari- ja perhetyötä sekä erilaisia ryhmä- ja kurssiohjelmia sekä tutkimuspalveluita. Etenkin lastensuojeluasiakkaiden osalta työssä painottui pitkäkestoiset terapeutit hoitosuhteet ja lausuntojen laatiminen ja tarvittaessa kotikäynnit. Vuonna 2015 huumeasiakkaiden määrän kasvu näkyi työryhmän asiakkaiden moniongelmaisuuksien lisääntymisenä, joka johti pidempisiin hoitosuhteisiin ja laajempaan verkostoyhteistyöhön eri toimijoiden kanssa. Samanaikaiset päihde- ja mielenterveysongelmat olivat yleisiä.

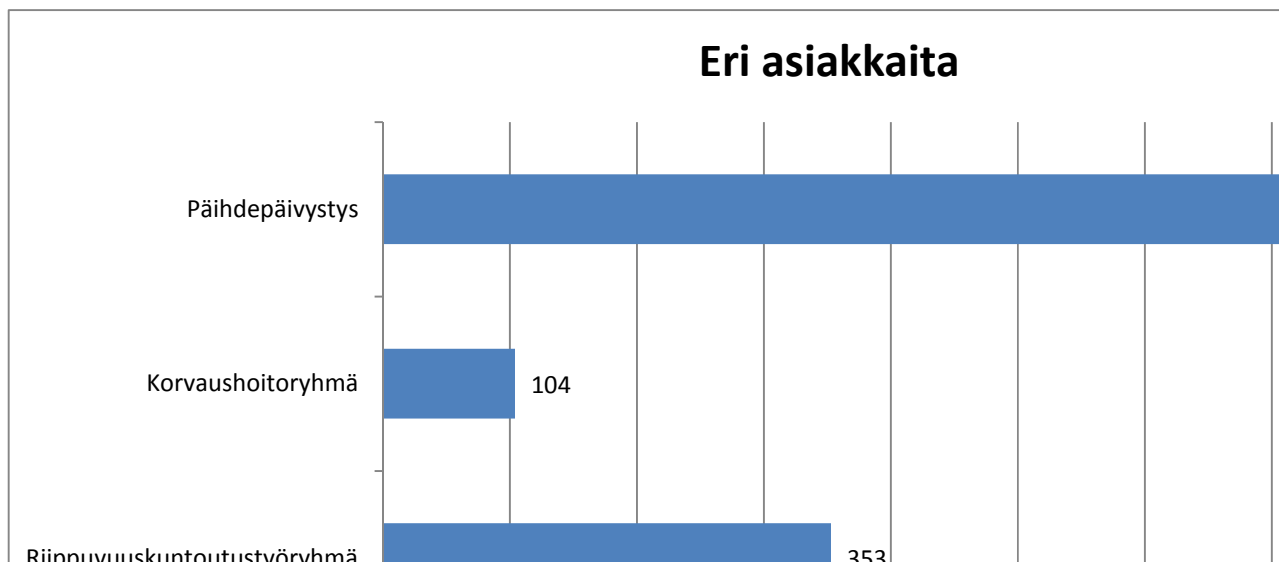
Riippuvuuskuntoutustyöryhmän kehittämistavoitteet vuodelle 2015 olivat: iltavastaanottotoiminnan kokeilu ja arviointi, perhekeskeisen työmuodon kehittäminen, digitaalisia pelejä pelaavien aikuisten / nuorten aikuisten kuntouttavan työn kehittäminen osana ongelmapelaajien kuntoutumiskurssia, moniongelmaisten ja useamman diagnoosin omaavien asiakkaiden kuntouttavan työn kehittäminen sekä arjen hallinnan arviointilomakkeen kokeilua ja arviointia kuntouttavan työn tueksi. Iltavastaanottotoimintaa kokeiltiin toimintavuonna ja kokemuksia arvioitiin vuoden 2015 lopulla. Iltavastaanotto toiminnalle on ollut selkeä tarve ja kokeilua voidaan pitää onnistuneena. Iltavastaanottoa jatketaan vuonna 2016 samalla rakenteella. 26.5.2016 Riippuvuuskuntoutustyöryhmän tiimissä arvioidaan iltavastaanottotoiminnan jatkoa. Perhekeskeisen työmuodon kehittämisen yhteydessä työryhmästä osallistui Lapset puheeksi- koulutukseen sosiaalityöntekijä Päivi Nikko ja sairaanhoitaja Krista Ritamies-Veijalainen. He toimivat jatkossa Lapset puheeksi- koulutuksen kouluttajina. Jyväskylän päihdepalveluiden työntekijät saavat kyseisen koulutuksen vuosien 2015 ja 2016 aikana. Digipelaamisen osalta on hyödynnetty Pelitukihankkeen materiaalia yksilötyössä v 2015 ongelmapelaajien kuntoutumiskurssin peruunnuttua. Vuoden 2016 keväällä toteutuvalla kuntoutumiskurssilla on tarkoitus kokeilla digipelaamisen materiaaleja. Arjen hallinnan arviointilomaketta kokeiltiin tutkimusasiakkailta vuonna 2015 ja vuonna 2016 lomakkeen käyttöä laajennetaan eri kurssi- ja ryhmäohjelmiin sekä yksilöasiakkaiden kuntoutuksen tueksi.

2.1.4. Avohoidon tilastoja

Päihteiden sekakäyttö oli päihdehoitoihin hakeutuneilla asiakkailla edelleen hyvin tavanomaista. Mikäli kuntoutujalla oli myös huumeiden käyttöä, hän kirjautui asiakastietojärjestelmässä huumeasiakkaaksi, vaikka hänellä saattoi samanaikaisesti olla myös alkoholin haitallista käyttöä. Myös opioidiriippuvaisten korvaushoidossa olevilla asiakkailla oli ongelmallista alkoholin käyttöä, osalla jopa vieroitushoitoa vaativaa ongelmakäyttöä. Myös lääkkeiden päihdekäyttö on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina.

Vuonna 2015 Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikössä oli 962 eri asiakasta. Päihdepäivystykseen hakeutui 742 eri asiakasta. Kuntouttavassa hoidossa oli yhteensä 457 asiakasta, joista 353 oli Riippuvuuskuntoutustyöryhmän asiakkaana ja 104 korvaushoitoasiakkaana.

Taulukko 1: Avohoidon asiakkaiden lukumäärä työryhmittäin vuonna 2015

Huumeiden käyttö samanaikaisesti korvaushoidon kanssa johti monen kohdalla hoidon päättymiseen terveystieteiden takia. Toisaalta yhä useampi lopetti suunnitellusti korvaushoitonsa ja siirtyi korvaushoitolääkkeettömään kuntouttavaan avohoitoon. Näistä seikoista johtuen korvaushoidossa samanaikaisesti vuoden aikana oli korkeintaan 70 henkilöä, kuten oli myös vuonna 2014.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön eri työryhmien suorittemäärät vaihtelivat selvästi toiminnan luonteesta ja henkilöstöresurssista johtuen. Vuonna 2015 suoritteita tehtiin Päihdepäivystyksessä 3 472, Riippuvuuskuntoutustyöryhmässä 4 863 ja Korvaushoidossa 20 044.

2.2. Hoitopalveluyksikkö

Vuonna 2015 hoitopalvelut muodostuivat vieroitushoito-osastosta sekä huumevieroituksesta. Hoitopalveluiden hoitovuorokaudet 2015 olivat yhteensä 4 505 vuorokautta. (taulukko 4). Lastensuojeluasiakkaiden määrä päihdepalveluissa on pysynyt korkealla tasolla. Hoitopalveluissa hoidettujen asiakkaiden jatkohoito toteutuu useimmiten sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa sekä päihdehuollon erityispalvelujen avo- tai laitospalveluissa. Osastohoitojen jälkeen asiakkaat pystyvät useimmiten palaamaan itsenäiseen tai tuettuun asumiseen. Suurella osalla on myös pidempikestoisen avo- tai laitospalvelukuntoutuksen tarvetta.

Kuluneena vuonna 2015 hoitopalveluissa toteutettiin loppuun vuonna 2014 aloitettu lääkeosaamisen koulutus. Koulutus ja tentti tapahtuivat verkko-opiskeluna. Tammikuussa 2015 alkoi työnjohto- ja esimiestutkinto oppisopimuskoulutuksena. Puolitoista vuotta kestävä kou-

lutus toteutetaan yhteisprojektina Jyväskylän aikuisopiston ja Jyväskylän kaupungin kanssa. Päihdepalveluista koulutukseen osallistuu kaksi hoitopalvelujen tiimivastaavaa.

Kehityskeskustelut käytiin hoitopalvelujen henkilöstön kanssa syksyllä 2015. Työnohjausta järjestettiin huumevieroituksen henkilöstölle ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen tueksi. Työntekijöiden työssä jaksamista ja harrastustoimintaa tuettiin kulttuuri- ja liikuntaseteleiden avulla. Vuonna 2015 hoitopalveluissa ei ollut suunniteltuja sulkuaikoja, joten päihdepalvelujen osastohoitoja oli saatavilla ympäri vuoden. Tämän mahdollisti vuonna 2015 yksityishenkilöltä saatu lahjoitus sijaisten palkkaamiseksi seuraaville vuosille.

Hoitopalveluyksikössä työskenteli vuonna 2015 osastonhoitaja, 2 tiimivastaavaa/sh, 10 sairaanhoitajaa, 5 hoitajaa, yksi osa-aikainen sosiaalityöntekijä, yksi osastonlääkäri sekä kaksi osa-aikaista lääkäriä.

2.2.2. Vieroitushoito-osasto

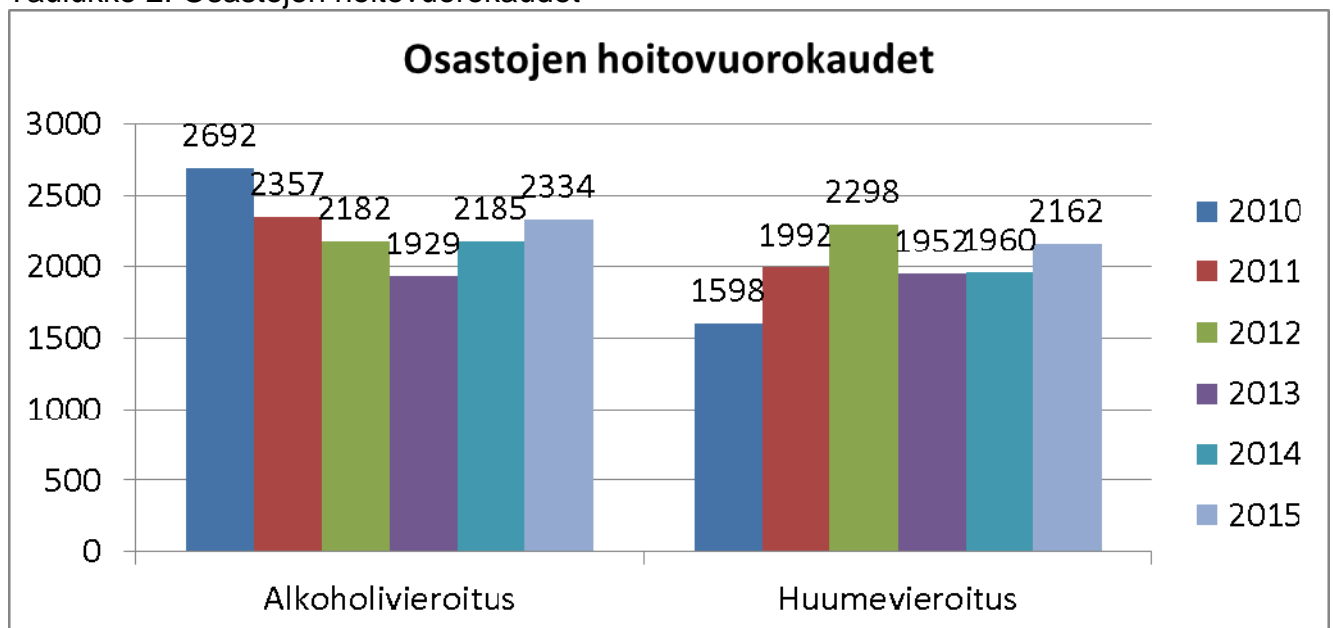
Vieroitushoito-osasto toimi kahdeksan paikkaisena yksikkönä. Vieroitushoidon kesto oli vuonna 2015 keskimäärin 4,8 vuorokautta. Vieroitushoito-osastolla toteutetaan vieroitushoitoa ja päihteiden käytön muutosvalmiuden arviointeja sekä työ- ja toimintakyvyn arviointi- ja tutkimusjaksoja yhteistyössä Sovatek-säätiön arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön kanssa. Arviointi- ja tutkimusjakson kesto on 5 – 14 vuorokautta.

Akuuttien vieroitusoireiden hoidon lisäksi hoitoon sisältyi tarvittaessa palveluohjaus. Potilailla on ollut myös mahdollisuus osallistua AA-ryhmiin, keskusteluryhmiin sekä akupunktiohoitoihin. Vuonna 2015 toteutui 405 hoitopaksoa ja edellisvuonna 392. Hoitovuorokausia toteutui 2343 ja edellisvuonna 2185.

2.2.3. Huumevieroitusosasto

Huumevieroitusosastolla on ollut vuoden 2013 alusta alkaen seitsemän vuodepaikkaa huumeaineiden käyttäjille sekä päihteiden sekakäyttäjille. Lisäksi osastolla toteutetaan opioidi-riippuvaisten vieroitus-, korvaus- ja ylläpito- ja aloitusjaksoja. Hoitovuorokausia toteutui 2163 ja hoitopaksoja 148. Edellisvuonna hoitovuorokausia toteutui 1960 ja hoitopaksoja 156. Osastolla oli yksi hoitopaikka joensuulaisille, joka oli lähes jatkuvassa käytössä. Osaston keskimääräinen hoitoaika oli 13,7 vuorokautta. Liikkuva konsultaatiospalvelu on lisännyt huumevieroituksia sekä korvaushoidon aloituksia muualta suomesta tuleville potilaille.

Taulukko 2. Osastojen hoitovuorokaudet

2.3. Palveluohjaus- ja työvalmennusyksikkö

Palveluohjauksen ja työvalmennuksen toimiala jakautui toimintavuoden aikana kahteen eri prosessijohtamisen malliin. Mallissa valmennusprosessista vastasi kuntoutuspäällikkö ja tuotannollisesta toiminnasta tuotantopäällikkö. Palveluohjaus- ja työvalmennusyksikön esimiehenä toimi kuntoutuspäällikkö. Kuntoutuspäällikölle valittiin sijainen heinäkuussa 2015 toimenhaltijan siirtyessä säätiöltä ulkopuolisiin tehtäviin.

Yksikössä työskenteli palveluvastaava, työtoiminnan palveluohjaaja, neljä tonttikohtaista palveluohjaajaa, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, psykologi, sosionomi ja palveluassistentti. Työvalmennusyksikössä toimi 17 työvalmentajaa, 1 ohjaaja metallialan perustutkintokoulutuksessa, 1 ohjaaja Näppärä-pajassa, sekä kaksi työnsuunnittelijaa.

Työvalmennusta toteutettiin viidellä eri tontilla. Loppuvuodesta tehtiin päätös, että Tallilantien ja Pajatien työvalmennusyksiköt siirtyvät Sorastajantie 4 tiloihin kevään 2016 aikana.

2.3.1. Palveluohjausyksikkö

Palveluohjausyksikön tehtävänä on asiakkaiden palvelutarpeen arviointi ja ohjaus toimintakykyä ja työllistymistä edistäviin työvalmennuspalveluihin. Asiakkaat tulevat palveluohjaukseen pääosin Jyväskylän TE-toimiston, Jyväskylän työvoiman palvelukeskuksen tai kuntien sosiaalitoimen ohjaamina.

Vuotta 2015 leimasi asiakaskunnan tuen tarpeen kasvu, palkkatukimuutosten myötä palkkatukityöllistettyjen määrän lasku sekä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrän kasvu. Tästä syystä vuonna 2015 jouduttiin arvioimaan uudelleen palveluohjauksen, yksilöllisen tuen ja työvalmennuksen toteuttamista, jotta valmentautujien kasvaviin kuntoutuksellisiin tarpeisiin ja kasvaviin valmentautujamääriin pystyttäisiin vastaamaan.

Säätiö keskittyi yhä tavoitteellisemmin yli viisisataa päivää työmarkkinatukea saaneiden pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseen, sekä nuorten oppisopimuskoulutukseen ja kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja lisättiin. Vuoden 2015 painopisteenä oli tonttikohtaisen palveluohjauksen tarpeen uudelleen arviointi. Syksyllä aloitettiin VAT- valmennuksen arvioinnin tukijärjestelmän käyttöönotto ja ELY keskukselta saatiin järjestelmän käyttöönottokoulutusta ja toiminnan kehittämistä varten ESR projektirahoitusta alkukesästä 2015.

Työvalmennuksessa olevien asiakkaiden toimintakyvyn heiketessä aloitettiin Kunnolla Töihin-hanke. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston ja Keski-Suomen ELY-keskuksen rahoittama kaksi vuotinen kehittämishanke.

Hankkeen tavoitteena on parantaa yli 30-vuotiaiden, pitkään työelämän ulkopuolella olleiden työvalmentautujien työ- ja toimintakykyä sekä tehostaa heidän työllistymistään.

Hankkeessa kehitetään sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä ja mittareita työvalmennusympäristöissä ja vahvistetaan asiakkaiden osallisuutta. Hankkeessa muotoillaan moniammatillinen, liikkuva työryhmä-malli työvalmennusympäristöihin. Keskeistä hankkeessa on, että Sovatek-säätiön, Jyväskylän Katulähetyksen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun työntekijät tekevät kehittämistyötä yhdessä asiakkaiden kanssa, jotka ovat osallistuneet hankkeen alusta asti erilaisiin kehittämispäiviin, kehittämissyönteihin sekä kehittämistehtäviin. Vuonna 2015 Sovatek-säätiön työvalmennuksessa on käynnistynyt kehittäjäasiakastyöryhmä-toiminta.

Liikkuva työryhmä on luonut moniammatillisen työskentelymallin asiakkaan työvalmennuksen, kuntoutusprosessin sekä työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tueksi. Työryhmä työskentelee Sovatek-säätiön ja Jyväskylän Katulähetyksen työvalmennusympäristöissä yhdessä asiakkaiden kanssa. Työryhmään kuuluu 13 asiantuntijaa, jotka jalkautuvat asiakkaan tarpeen mukaisesti aitoihin työympäristöihin asiakkaan ja työvalmennuksen tueksi.

Palveluohjausrakenne muutettiin siten, että tonttikohtainen palveluohjaus purettiin ja siirryttiin tulovaiheen ja moniammatillisen asiantuntijatyön tiimirakenteisiin. Uutena rakenteena ja mallina toimi tulotiimi, joka on osa moniammatillista liikkuvaa työryhmää. Tulotiimin tarkoituksena on vastata Sovatek-säätiöön tulevien valmentautujien palveluohjauksesta heidän palvelutarpeidensa mukaisesti palveluihin. Moniammatillinen työryhmän tarkoituksena on tukea sellaisten valmentautujien etenemistä valmennuksessa, jotka tarvitsevat erityistä moniammatillista tukea edetäkseen valmennuksessa.

Säätiön eri yksiköissä oli työvalmennuksessa vuoden 2015 aikana yhteensä 455 eri henkilöä, joka oli kokonaisuudessaan hieman edellisvuotta vähemmän. Valmentautujamäärän laskuun vaikutti osaltaan v. 2014 voimaan astuneet palkkatukimuutokset, jotka vaikuttivat erityisesti TE-hallinnon kautta ohjautuvien valmentautujien määrän vähenemiseen. Palkkatuetussa työssä oli vuoden aikana 118 eri henkilöä. Sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa oli 72 henkilöä. Ei-palkkaperusteisessa työvalmennuksessa oli vuoden aikana 232 eri henkilöä, joista työkokeilussa oli 120, kuntouttavassa työtoiminnassa 124 ja opiskelua tukevassa työvalmennuksessa 21 henkilöä. Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluissa (mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennus ja työhönvalmennus) oli 17 asiakasta.

Erilaisissa kuntouttavissa ja vahvasti valmentautujan toimintakykyä tukevissa valmennuspalveluissa olevien valmentautujien määrä on kasvanut merkittävästi edellisvuoteen verrattuna. Suurinta kasvu on ollut kuntouttavan työtoiminnan asiakkaissa, joiden määrä on kasvanut jopa 59 % edellisvuoteen verrattuna.

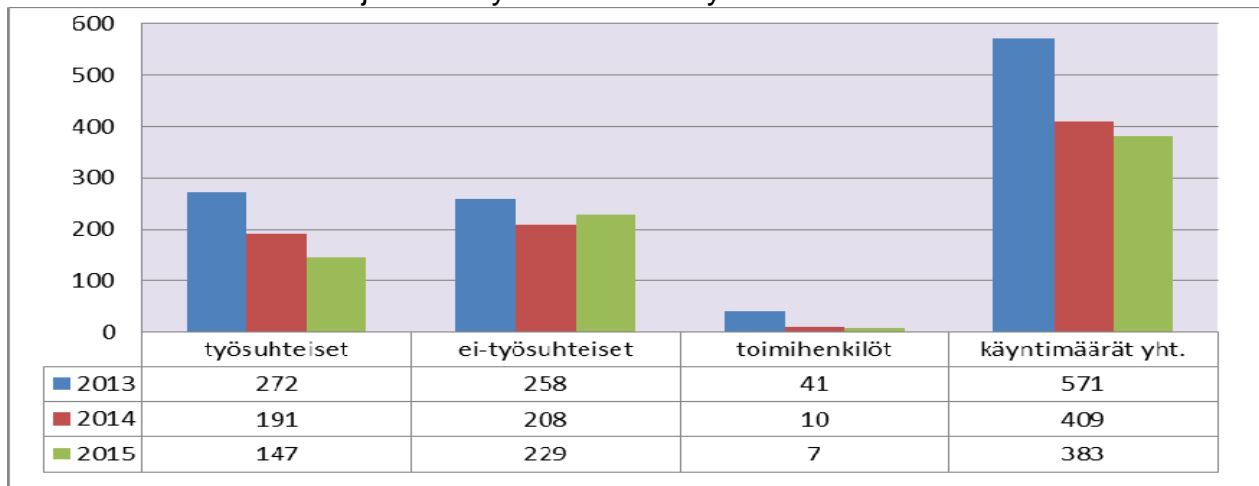
Oppisopimuskoulutuksessa oli 18 henkilöä. Vuoden 2015 aikana ammattiin valmistui 6 henkilöä. Tuetun oppisopimuskoulutuksen kehittämistä jatkettiin vuonna 2015 tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän oppisopimuskeskuksen kanssa. Säätiössä toteutettiin lisäksi levyseppähitsaajan ammatillista peruskoulutusta yhteistyössä Bovallius-ammattiopiston kanssa. Sovatek-säätiö tuotti koulutukseen oppimisympäristön ja työpajaohjauksen. Opetusryhmän koko oli keskimäärin 9 opiskelijaa. Yhteistyösopimus purettiin vuoden lopussa.

2.3.2. Työterveyshuolto

V. 2015 Sovatekin omassa työterveyshuollossa toteutui 383 käyntiä (v.2014 käyntejä oli 409), joista valmennuksessa olevia asiakkaita oli 376 (v. 2014: 399) (taulukko 3). Heistä 154 asiakasta (v. 2014: 191) oli työsuhteessa Sovatekiin ja 229 (v. 2014: 208) oli ei-työsuhteessa olevia Sovatekin valmentautujia, (taulukko 3).

Terveystarkastuksia tehtiin vuoden 2015 aikana yhteensä 111. Näistä tarkastuksista 37 oli työsuhteisten valmentautujien ja 74 ei-työsuhteessa olevien valmentautujien tarkastuksia. Sairaanhoidopalvelua tuotettiin 140 henkilölle. Sairaanhoidokäynneistä 77 oli työsuhteisten käyntejä ja 63 ei-työsuhteisten valmentautujien käyntejä. Muita terveydenhuollon käyntejä kerääntyi vuoden 2015 aikana 40, näistä 20 käyntiä oli työsuhteessa olevien käyntejä ja 20 käyntiä oli ei-työsuhteessa olevien käyntejä. Yksilön neuvonta- ja ohjauskäyntejä kirjattiin vuoden 2015 aikana 92, joista 20 kohdistui työsuhteisiin ja 72 ei-työsuhteisiin valmentautujiin.

Taulukko 3: Valmentautujien terveydenhuollon käyntimäärät 2013–2015

2.3.3. Työvalmennus

Työvalmennusta toteutettiin kuuden eri toimipisteen viidessätoista työvalmennusyksikössä: Jyväskylässä toimi EkoRaksa, Kiinteistöhoito, Kierrätyskauppa, Vuokraamo Satumaa, Verhoomo, Kutomo, Kirjansitomo, Ompelimo, Metalli, Kokoonpano, Autokorjaamo, Polkupyöräkorjaamo, Media (graafiset mediapalvelut) siivous sekä Korpilahdella EkoCenter Paattikirppis.

Työvalmennusyksikkö jakaantui viiteen tiimiin: Tallitiimi, Soratiimi, Kankitiimi ja Pajatiimi. Tiimivastaavina toimi kolme työvalmentajaa. Yksikön esimies toimi Pajatien yksikön tiimivastavana oman toimen ohessa. Korpilahden yksikkö toimi osana ELY keskuksen rahoittamaa Tekemään hanketta.

Kuvio 2. Tuotannonalat tiimeittäin

<p>Kankitiimi Kankitie 14 Jyväskylä EkoRaksa, rakennustarvikkeiden kierrätys, Pihatiimi, Verhoomo ja kutomo</p>	<p>Tallitiimi Tallilantie 6, Vaajakoski Metalli, Metallialan perustutkinto, Kilpivalmistus ja Kokoonpano</p>	<p>Pajatiimi Pajatie 3, Jyväskylä Autokorjaamo, Autoalan perustutkinto, Polkupyöräkorjaamo ja Kierrätyspyörien myynti</p>
<p>Soratiimi Sorastajantie 4, Jyväskylä Kierrätyskauppa, Vuokraamo Satumaa Ompelimo, Kirjansitomo ja Media</p>	<p>Korpilahti Joensuuntie 2, Korpilahti EkoCenter Paatti ja Kahvio</p>	

Työvalmennuksessa painottui entistä enemmän valmentautujan laaja-alainen työ- ja toimintakykyä tukeva kuntouttava valmennus. Käytännössä tämä näkyi kuntouttavissa toimenpiteissä olevien valmentautujien suhteellisen osuuden kasvuna ja palkkatukityöllistettyjen määrän laskuna. Vuoden aikana keskityttiin työllistymisen esteiden tunnistamiseen ja palveluohjauksen kehittämiseen.

Työvalmennuksessa toteutui yhteensä 41512 valmennuspäivää, mikä on huomattavan paljon vähemmän kuin edellisellä vuotena (45218 valmennuspäivää). Valmennuspäivien vähentyminen johtui palkkatuella työllistettyjen puolittumisesta. Ei-palkkaperusteisten valmentautujien osalta valmennuspäivien määrässä tapahtui huomattavaa kasvua edellisiin vuosiin verrattuna.

Taulukko 4. Työvalmennuspäivät 2012–2015

3. Joensuun tulosalue

Vuosi 2015 oli Joensuun tulosalueen viides toimintavuosi. Toiminta-alue pysyi kertomusvuonna maantieteellisesti ennallaan, mutta toimintojen sisältöjä ja hoitoprosessien jatkumoa laajennettiin. Aikaisempien toimintavuosien kaltainen raju asiakasmäärän kasvu tasaantui ja toiminnan painopiste siirtyi edelleen vahvemmin avopalvelujen suuntaan.

Joensuun tulosalueella työskenteli vuonna 2015 34 toimihenkilöä. Psykiatriin työpanosta ostettiin palvelua täydentämään 2 pv/kk. Psykiatrina toimi Paavo Ruotsalainen. Hoito- ja kuntoutuspalvelut jakaantuvat kuuteen työryhmään, jotka toimivat kahden palvelupäällikön johdolla. Työryhmillä on säännölliset viikoittaiset kokoukset ja koulutussuunnitelman mukaan toteutettavat kehittämispäivät, joihin osallistuu palvelupäällikkö sekä tarpeen mukaan aluejohtaja ja toimitusjohtaja. Sosiaalinen kuntoutus eriytyi omaksi työryhmäkseen jo vuoden 2014 syksyllä. Työryhmän toimialueena on ennen kaikkea kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen. Sosiaalisen kuntoutuksen sisältöjen nivominen osaksi päihdepalvelukeskuksen asiakkaiden hoito- ja kuntoutuspolkua oli toimintavuoden kehittämistavoite. Työryhmää vahvistamaan palkattiin syksyllä 2015 sosiaaliohjaaja/kuntouttavan työtoiminnan kehittäjä. Kuntouttavaa työtoimintaa rahoitetaan kaupungin myöntämällä toimintatuella.

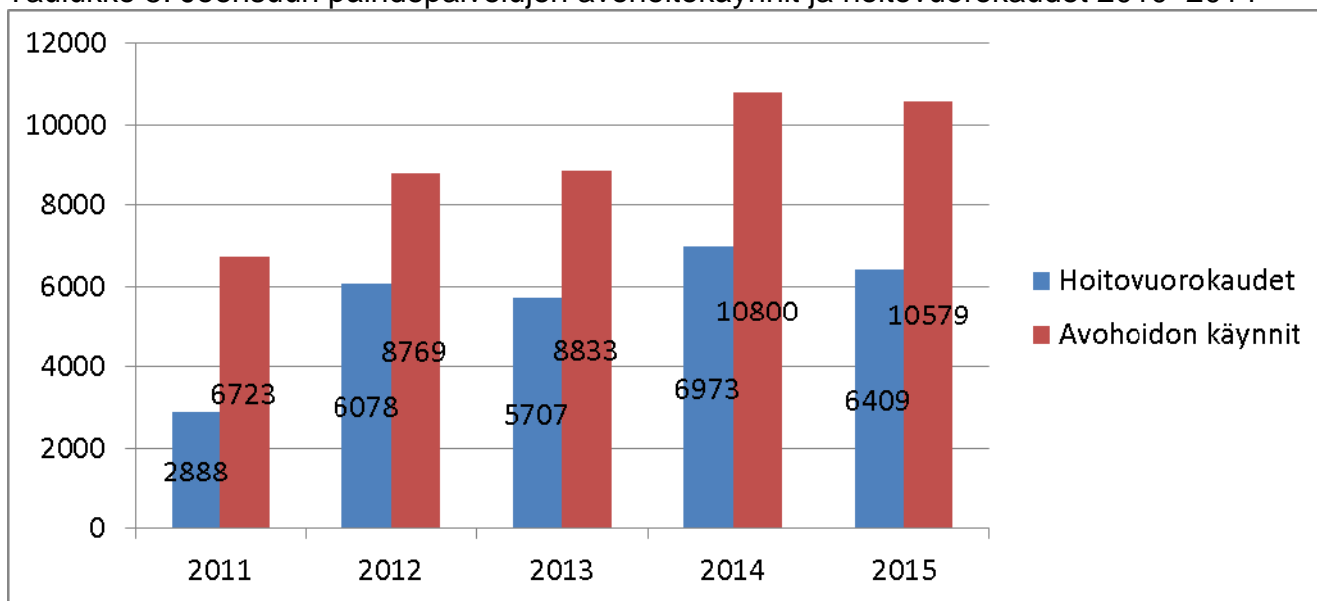
Toimintavuoden aikana jatkettiin Joensuun päihdepalvelukeskuksen palveluprosessien täsmentämistä ja selkiyttämistä työryhmittäin. Koko henkilökunnan kanssa käytiin läpi DDCAT (Dual Diagnosis Capability in Addiction Treatment) mittaus. Työryhmittäin mitattiin päihdepalvelukeskuksen henkilöstön nykyinen kyky hoitaa yhteissairastavuutta. Kyseessä on alun perin amerikkalainen mittari, joka on sovellettu suomalaiseen toimintaympäristöön. Kyseinen lähtötason mittaus antaa tietoa henkilöstön osaamisesta ja mahdollistaa tulevien koulutustarpeiden tarkempaa määrittelyä. Yhtäaikaisten mielenterveys- ja päihdeongelmien hoitamisesta järjestettiin koko henkilökunnalle kaksipäiväinen koulutus toukokuussa 2015 psykiatri Pekka Heinälän toteuttamana.

Kehityskeskustelut käytiin koko henkilöstön kanssa syksyllä 2015. Yksittäisillä työntekijöillä oli toimintavuoden aikana omaa ammattiosaamista täydentävää koulutusta yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti. Työnohjausta järjestettiin yksilötyönohjauksena ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen tueksi. Koko henkilöstön työssä jaksamista ja harrastustoimin-

taa tuettiin kulttuuri- ja liikuntaseteleiden sekä viikoittaisen tyhy - liikuntatunnin avulla. Henkilöstön yhteinen kehittämis- ja virkistyspäivä toteutettiin kesäkuussa 2015 ja säätiön 5-vuotis juhlat juhlittiin Kuopiossa lokakuussa.

Sovatek-säätiön neljän ensimmäisen toimintavuoden aikana tapahtunut voimakas kasvu avopalvelujen asiakasmäärissä tasaantui hieman vuoden 2015 aikana (Taulukko 5). Avopalvelujen osalta tilastoihin kirjattiin 10579 käyntiä ja 858 asiakasta (vuonna 2014 10800 käyntiä ja 824 asiakasta). Sovatek-säätiön omien laitospalvelujen käyttö laski hiukan edellisistä vuosista, vieroitusosastolla ja kuntoutusyhteisössä hoitovuorokausia kertyi yhteensä 4385 (vuonna 2014 4417 vrk.). Jyväskylän huumevieroitusosaston käyttö pysyi samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, hoitovuorokausia kertyi 194 (vuonna 2014 184 vrk.). Ulkopuoliset laituskuntoutusjaksot vähenivät edellisen vuoden tasosta. Ulkopuolisia laitosten vuorokausia oli kertomusvuonna 1830 vuorokautta (vuonna 2388 vrk.).

Taulukko 5. Joensuun päihdepalvelujen avohoitokäynnit ja hoitovuorokaudet 2010–2014

3.1. Hoitopalvelut

Joensuun päihdepalvelukeskuksen hoitopalvelut koostuvat kolmesta työryhmästä: päihdepäivystys, korvaushoitotyöryhmä ja vieroitusyksikkö. Lisäksi terveysneuvonnan (Vinkkitoiminta) toteuttaminen kuuluu myös hoitopalveluihin.

Päihdepäivystyksen työryhmään kuuluu kolme sairaanhoitajaa ja yksi lähihoitaja. Päihdepalvelukeskuksen lääkäri on työryhmän tukena maanantaista torstaihin ja ostopalvelusopimuksella työskentelevä lääkäri perjantaisin. Päihdepäivystyksen roolia ja päivystyspuhelimien kautta tapahtuvaa ohjausta ja neuvontaa on vahvistettu turvaamaan asiakkaan hoidontarpeen arviointi asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Vuoden 2014 alussa aloitettua sairaanhoitajan vastaanottoa jatkettiin koko kertomusvuoden ajan Enon terveysasemalla. Kerran kuukaudessa toteutettavaan päivään sisältyy asiakkaiden ajanvarausvastaanottoa sekä asiantuntijakonsultointia terveysaseman työntekijöiden kanssa. Päihdeseurantaan (ajokorttilausunnon saamiseksi) ohjautuvien asiakkaiden hoito siirrettiin loppuvuodesta 2015 avokuntoutustyöryhmän toteutettavaksi.

Joensuun keskustassa toimivan terveysneuvontapisteen Vinkin toiminta oli edelleen Joensuun päihdepalvelukeskuksen työntekijöiden vastuulla vuonna 2015. Toimitilat ja Vinkissä jaettava materiaali tulevat Joensuun kaupungilta. Terveysneuvontapisteen aukioloaika on ollut kaksi tuntia viikossa. Toiminta toteutettiin työparityöskentelynä. Vinkin asiakasmäärä eri henkilöinä laskettuna väheni kahdella vuoteen 2014 verrattuna. Kirjattuja käyntejä oli 71 käyntiä vä-

hemmän kuin vuonna 2014. Ruiskuja palautettiin 6690 kpl vähemmän kuin edellisvuonna ja vastaavasti puhtaita ruiskuja jaettiin 4375 kpl vähemmän kuin vuonna 2014.

Korvaushoitotyöryhmän ytimen muodostaa kolme sairaanhoitajaa. Korvaushoitoa toteutetaan seitsemänä päivänä viikossa siten, että viikonloppuisin toiminta on supistettu pelkkään lääkkeenjakaan. Korvaushoitolääkkeet jakaa viikonloppuisin vieroitusyksikön työntekijä. Korvaushoidon aloitukset toteutetaan edelleen Jyväskylän huumevieroitusosastolla, jonne asiakas siirtyy päihdepäivystyksen sekä korvaushoitotyöryhmän ja lääkärin tekemän hoidontarpeen arvion perusteella. Jokaiselle korvaushoitoasiakkaalle on nimetty omahoitaja. Asiakkaiden vointia arvioidaan vastaanottokäynneillä sekä päihdepalvelukeskuksen lääkärin kanssa kahdesti viikossa kokoontuvassa työryhmässä. Jokaiselle asiakkaalle on tehty kuntoutussuunnitelma, jota arvioidaan sekä asiakkaan että lääkärin kanssa vähintään puolivuositain. Lisäksi korvaushoitotyöryhmällä on mahdollisuus lääkärin päivystyksellisiin konsultaatioihin.

Korvaushoidossa olevien asiakkaiden hoidon lisäksi korvaushoitotyöryhmä toteuttaa korvaushoidon aloitukseen jonossa olevien asiakkaiden tapaamiset. Vuoden 2015 aikana korvaushoitoasiakkaille tehtiin kysely ryhmämuotoisen toiminnan aihealueista ja kyselyn pohjalta suunniteltiin toiminnan aloitus vuoden 2016 alussa yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Korvaushoidossa olevien asiakkaiden määrässä on vuoden 2015 aikana tapahtunut laskua viime vuoteen verrattuna. Joulukuussa 2015 korvaushoitoasiakkaita oli 27 henkilöä kun vastaavana aikana vuonna 2014 asiakkaita oli 31.

Joensuun päihdepalvelukeskuksen vieroitusyksikön toimintaa on edelleen kehitetty vastaamaan monipäihdeongelmaisten palvelutarpeisiin. Yhdeksänpaikkainen yksikkö hoitaa alkoholikatkaisut sekä lääke- ja huumevieroitukset, mikäli päihdepalvelukeskuksen lääkäri arvioi yksikön vieroitusjaksoon soveltuvaksi. Haasteellisemmat lääke- ja huumevieroitusjaksot toteutetaan edelleen Jyväskylän huumevieroitusosastolla. Lisäksi vieroitusyksikössä toteutetaan korvaushoitoasiakkaiden tarvitsemat hoidon tehostamisjaksot. Erilaisten katkaisu- ja vieroitushoitojaksojen pituudet vaihtelevat muutamasta vuorokaudesta kolmeen viikkoon. Vieroitusyksikössä toteutettavan hoidon tavoitteena on päihdekierteen katkaisu, vieroitusoireiden lievittäminen ja hoito sekä muutostyöskentelyyn motivointi. Hoitojakson aikana arvioidaan jatkohoidon tarvetta ja tehdään jatkohoitosuunnitelmaa mahdollista päihdekuntoutusta varten.

Osastolla työskentelee kaksi sairaanhoitajaa ja seitsemän lähihoitajaa, joista yksi on osa-aikaeläkkeellä (50% työajasta). Lääkäri käy osastolla päivittäin. Vuoden 2015 aikana aloitettiin verinäytteiden otto vieroitusyksikössä olevilta asiakkailta omana toimintana. Näytteenotokoulutuksen sai neljä sairaanhoitajaa. Vieroitusyksikön henkilöstölle järjestettiin sisäisenä koulutuksena huumeasiakkaan hoitoon liittyvää koulutusta, millä haluttiin edelleen vahvistaa henkilöstön osaamista monipäihdeongelmaisten hoidossa.

3.2. Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuspalveluihin kuuluvat avo- ja laituskuntoutuksen sekä sosiaalisen kuntoutuksen työryhmät.

Kertomusvuonna Joensuun päihdepalvelukeskuksella työskenteli neljän hengen työryhmä tehden avokuntoutuksen yksilö- ja ryhmätyötä. Syksyllä työryhmä kasvoi yhdellä sairaanhoitajalla, jonka tehtäviin keskitettiin mm. päihde- ja ajokorttiseurannan toteuttaminen ja lastensuojelun velvoittamat asiakastapaamiset. Peliongelmaisten asiakkaiden määrä kasvoi toimintavuoden aikana. Työryhmän yksi sairaanhoitaja keskittyi erityisesti tämä asiakasryhmän kanssa työskentelyyn.

Jatkuvaa yhteistyötä tehtiin mm. lastensuojelun, rikosseuraamusviraston ja Joensuun kaupungin Nuorisoaseman kanssa. Joensuun kaupungin Nuorisoasemalla jatkettiin alaikäisten vastaanottoa yhden työntekijän toimesta. Joka viikko olleella vastaanotolla työntekijä tapasi lastensuojelun ohjaamia asiakkaita 26 henkilöä ja asiakaskäyntejä tuli 80.

Jatkossakin tullaan olemaan mukana työparina lastensuojelun ja vuoden 2016 alussa käynnistyvän Nuorten palvelukeskuksen työntekijöiden kanssa yhtenä päivänä viikossa.

Avokuntoutuksen kurssi- ja ryhmätoiminnot lisääntyivät edellisestä vuodesta. Ryhmien ohjaus keskitettiin kahdelle työntekijälle, joiden tehtävänä on kehittää ja toteuttaa ryhmien ohjausta sekä avoryhmien osalta, että vastata myös kuntoutusyhteisön päihdekuntoutusryhmien ohjaamisesta. Avok-ryhmä on kokoontunut 2 kertaa viikossa avoimena matalankynnyksen ryhmänä. Jatko-ryhmä kokoontui kerran viikossa suljettuna ryhmänä. Jatko-ryhmä on tarkoitettu jatkoksi laituskuntoutuksen jälkeen ja on sisällöltään selkeästi päihdekuntoutusryhmä. Ajokorttiseurannassa olevien asiakkaiden päihdeseurantaryhmät vakiinnuttivat asemansa. Päihdepalvelukeskuksella kokoontui vuonna 2015 päivittäin avoin akupunktiryhmä. Ryhmän toteutuksesta vastasivat päihdepäivystys-, korvaushoito-, sekä avokuntoutustyöryhmä vuorotellen. Akupunktiryhmien kävijämäärät kasvoivat toimintavuoden aikana. Päihdeongelmaisten läheisten ryhmä toteutettiin viiden ryhmäkerran kokonaisuutena yhdessä Joensuun ev.lut. seurakunnan työntekijän kanssa. Ryhmään osallistui 9 läheistä. Läheisten ryhmää on tarkoitus jatkaa myös tulevana vuosina.

Joensuussa toteutettiin myös ensimmäinen ongelmapelaajien kuntoutuskurssi yhdessä Jyväskylän yksikön kanssa. Kurssi alkoi syksyllä 2014 ja jatkui vuoden 2015 puolelle. Kurssia vetämässä oli sosiaalityöntekijä Jyväskylän yksiköstä ja Joensuun avokuntoutuksesta sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. Kurssille ilmoittautui kahdeksan kurssilaista, joista kuusi sitoutui kurssille. Toinen kurssi oli tarkoitus järjestää syksyllä 2015, mutta osallistujapulan takia suunnitelmasta luovuttiin. Vuoden aikana toteutettiin kaksi päihdekurssia Pyhäselän vankilassa koevapauteen ja avolaitokseen siirtyville vangeille. Toinen kurssi oli jo aiemmin toteutettu miesten kurssi ja toinen uutena kokeiluna työstetty naisten kurssi. AA- ja NA- ryhmät kokoontuivat päihdepalvelukeskuksen tiloissa viikoittain. Toimintavuoden aikana myös Suomen Vapaakirkon diakoniatyön jäsenjärjestö ViaDia Joensuu ry kokeili Krito-ryhmän (sielunhoidollinen vertaisryhmä) toteuttamista päihdepalvelukeskuksen tiloissa.

Päihdepalvelukeskuksen kuntoutusyhteisössä työskenteli viiden hengen moniammatillinen työryhmä, joista kaksi työntekijää keskittyi päihdekuntoutusryhmien ohjaamiseen osana muuta ryhmätoiminnan ohjaamista. Kuntoutusyhteisössä on 8 hoitopaikkaa ja kuntoutusjaksot ovat pääsääntöisesti 8 viikon pituisia. Vuonna 2015 kuntoutusyhteisössä oli 1999 hoitopäivää (vuonna 2014 2379 hoitopäivää). Kuntoutusyhteisössä toteutettiin vuoden aikana kehitysprojekti yhdessä henkilökunnan kanssa, jossa uudelleen määriteltiin yhteisöhoidollisen kuntoutuksen toteuttamistapaa ja kehitettiin asiakaslähtöistä yksilötyöskentelyä ryhmätoimintojen rinnalle osana laituskuntoutusta.

Sosiaalisen kuntoutuksen työryhmä järjestäytyi omaksi ryhmäkseen jo vuoden 2014 syksyllä. Sovatek-säätiön Joensuun päihdepalvelukeskuksella toteutetaan pajatoimintaa kuntouttavana työtoimintana samassa pihapiirissä sijaitsevalla Taitopajalla. Taitopajan toiminnan ajatuksena on alusta lähtien ollut tuottaa monipuolisia ja mahdollisimman monelle sopivia käsillä tekemisen mahdollisuuksia. Näitä ovat olleet käytettävissä olevilla välineillä ja materiaaleilla tuotettujen töiden tekeminen, kuten esim. kutominen, vaatteiden ompelu, korjausompelu, neule/virkkaustyöt, paperityöt, maalaus sekä kovempien materiaalien työstö (rautalanka, sementti, mosaiikki, puu) jne.

Syksyllä 2015 käynnistetty kuntouttavan työtoiminnan Remonttiryhmä kohdennettiin kaupungin työntekijöiden kanssa toteutetun ideoinnin pohjalta pitkään työttömänä olleille, päihde- taustaisille asiakkaille. Ryhmään sitoutuminen on ollut, asiakkaiden taustat huomioiden, hy-

vällä tasolla. Osallistumisprosentti on ollut 60–90% ja luvattomia poissaoloja on ollut vähän. Keskeytyksiä on tullut toiminnan aikana vain yksi. Nykyinen ryhmä jatkaa maaliskuulle 2016. Remonttiryhmän toiminnan sisältönä ovat olleet pääsääntöisesti päihdepalvelukeskuksen pihatyöt. Päivä käynnistyy yhteisellä kokoontumisella, kuulumisten vaihdolla ja työtehtävien jakamisella. Päivän päätteeksi kokoonnutaan vielä yhteen keskustelemaan. Huomattava osa ryhmäläisistä on ohjautunut toiminnan aikana päihdepäivystykseen ja päihdeettömyys on ollut kantava teema ryhmässä. Asiakkaat saavat kuntouttavassa työtoiminnassa ollessaan sosiaaliohjausta, palveluohjausta ja tukea jatkopolkujen suunnitteluun päihdepalvelukeskuksen työntekijöiltä. Mahdollisuus yksilökeskusteluihin on lähes päivittäistä.

Taitopaja on ollut vuoden 2015 aikana avoinna maanantaista torstaihin klo 8-13.30 ja perjantaisin klo 8-12. Remonttiryhmän toiminta-aika on ollut keskiviikkoisin klo 10- 14. Henkilöstöä Taitopajalla on ollut pääsääntöisesti kaksi henkilöä, alkuvuodesta psykiatrinen sairaanhoitaja kokoaikaisesti ja tekstiiliartesaani 6,5h/pv. Kesällä pajalla työskenteli kaksi tekstiiliartesaania osa-päiväisesti ja lokakuusta alkaen henkilöstönä on toiminut tekstiiliartesaani 6,5h/pv ja sosionomi (AMK) kokoaikaisesti. Remonttiryhmää ohjaa päihdetyöntekijä yhdessä pajan tekstiiliartesaanin kanssa. Päihdetyöntekijän työajasta Remonttiryhmän ohjaaminen vaatii minimissään kuuden tunnin työpanoksen.

Vuoden 2015 aikana kuntouttavassa työtoiminnassa Joensuun päihdepalvelukeskuksella on ollut yhteensä 61 eri henkilöä. Valmennusjaksojen eli yksittäisten sopimusten lukumäärä vuoden aikana on ollut 126. Asiakkaiden ikäjakauma on ollut tänä vuonna 22- 60 vuotta.

Ryhmä toiminto	Käynnit	Asiakkaat
Taitopajan kuntouttava työtoiminta	1426	61
Remontti-ryhmän kuntouttava työtoiminta	77	12
Avok- ja Jatkoryhmä	433	57
Päihdeseuranta ryhmät	125	43
Akupunktio-ryhmät	395	46
Pelikuntoutuskurssi	40	9
yhteensä	2496	228

4. Järjestölähtöisen toiminnan tulosalue

Sovatek-säätiö on ollut aktiivinen toimija kansalaisyhteiskunnan tukemisessa ja on tuonut asiantuntemuksensa järjestösektorin käyttöön. Raha-automaattiyhdistys myönsi Sovatek-säätiölle kohdennetun toiminta-avustuksen, jossa päätavoitteeksi määriteltiin Sovatek-säätiön palvelutoiminnan kautta tavoitettavien asiakasryhmien parempi nivoutuminen yhteiskuntaan ja osallisuuden lisääminen yhteistyössä verkoston ja yhteistyötahojen kanssa sekä vertaistukitoiminnan kasvattaminen. Tämä on myös määritelty säätiön järjestölähtöisen toiminnan ytimeksi. Saatua avustusta oli merkittävä osoitus rahoittajan suunnasta säätiön toiminnan monipuolisuudesta. Avustus on kohdennettu ensisijaisesti vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen kehittämiseen.

Sovatek-säätiö on ollut mukana Tyynelän kehittämiskeskuksen ja Kuopion Seudun päihdepalvelusäätiön kanssa toteutetussa kehittämis-yhteistyössä. Tavoitteena on ollut koota toimijoiden taustalla olevia järjestöjä yhteisten teemojen ympärille sekä toisaalta lisätä toimijoiden henkilökuntien yhteistyötä. Konkreetti esimerkki järjestöjen yhteistyöstä on päihdeseminaari, joka järjestettiin kolmannen kerran.

Sovatek-säätiö oli mukana valtakunnallisessa mielenterveys- ja päihdetoimijoiden kehittämis-yhteistyössä sekä ehkäisevän päihdetyön verkostoissa. Konkreettisia muotoja ovat toi-

minta Päihdetyön valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä sekä THL:n koordinoimassa päihde- ja mielenterveystoimijoiden verkostossa. Paikallisella tasolla on kartoitettu Joensuussa ja Jyväskylässä vertais- ja vapaaehtoistoiminnan sektorilla toimivia järjestöjä sekä luotu pohjaa uusille toimintamuodoille.

Toimintavuonna päättyi kaksi käynnissä olevaa hanketta, Pelituki ja Huumekuntoutujien vertaistoimintakeskus. Kummankin hankkeen kohdalla päädyttiin hakemaan myös kohdennettua toiminta-avustusta, Pelituessa yhdessä hankkeessa mukana olleiden Kehittämiskeskus Tyynele ja Kuopion kriisikeskuksen kanssa. Pelituen toiminta-avustuksessa on yhdistetty sekä nyt päättynyt hanke että aiemmin toiminut Pelissä- hanke sekä sen myötä syntyneet käytännöt ja verkostot. Molempiin hakemuksiin tuli myönteinen rahoituspäätös, joten näiltä osin 2015 toiminta on luonut hyvän pohjan jatkolle ja toiminnan kehittämiseksi.

4.1. Nuorten ongelmallisen pelaamisen tunnistaminen ja tukimuotojen kehittäminen - Pelituki

Hankkeen tavoitteena on ollut kehittää yhdessä lasten ja nuorten sekä heitä kohtaavien aikuisten kanssa lasten ja nuorten arkeen ja kehitykseen sopivaa tukea ongelmalliseen pelaamiseen. Pelituen tiedontuotannon tulosten leviämisen myötä nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten ja nuorten läheisten pelituntemus paranee ja syntyy monipuolista keskustelua nuorten pelaamisesta.

Hankkeessa jatkettiin nuorten ongelmalliseen pelaamiseen liittyvien työvälineiden ja toimintamallien kehittämistyötä yhdessä nuorten kanssa työskentelevien sosiaali- ja terveys-, nuoris- ja opetusalan ammattilaisten kanssa. Käytännön kehittämissyhteistyö on ollut kehitteillä olevien välineiden pilotointia ja organisaatiokohtaisten toimintamallien hahmottelua. Kehitystyön tuloksena syntyneet työvälineet koottiin välinesalkkuun.

Pelituki ei järjestänyt erillistä päätösseminaaria, vaan toteutettiin sarja alueellisia tapahtumia, joissa esiteltiin työvälineitä ja hankkeen aikana kertynyttä muuta aineistoa. Juurruttamistyö oli paitsi tätä, myös toiminta-avustushakemuksen valmistelua. Osa levittämistyötä siirtyi vielä vuodelle 2016 ja se jatkuu nyt myös osana kohdennetulla toiminta-avustuksella toteutettavaa työtä.

4.2. Huumekuntoutujien vertaistoimintakeskus Asema 78

Vertaistoimintakeskus tarjoaa korvaushoidossa oleville asiakkaille mahdollisuuden viettää aikaa turvallisesti päihteettömässä ympäristössä kodin ulkopuolella. Toimintakeskuksen tavoitteena on ollut tukea asiakkaita pitkäjänteiseen elämäntapaan, joka mahdollistaa realististen tavoitteiden asettamista suhteessa heidän omiin voimavaroihin nähden.

Aktiivisimmillaan päivittäisiä kävijöitä on ollut 15 – 20, matalimmillaan kävijämäärät ovat olleet viiden asiakkaan luokkaa. Syitä käyntimäärän vaihteluun ovat olleet mm. kävijöiden elämäntilanteen muutos, päihteiden käyttöön liittyvät tekijät sekä jännitteet Aseman sisällä sekä työntekijöihin että muihin kävijöihin kohdistuen.

Hankkeen taholta on tehty vierailuja kokemusasiantuntijan roolissa. Marraskuussa kaksi kävijää oli mukana Kuopiossa järjestetyssä päihdeseminaarissa. Osanottajien palautteen mukaan tämä oli seminaarin kiinnostavin ja paras osuus. Positiivinen piirre on ollut muutaman uuden asiakkaan mukaan tulo ja heidän halukkuutensa kouluttautua vertaistoimintaan ja mahdollisesti hakeutua kokemusasiantuntijakoulutukseen. Asema käynnisti yhdessä vertaistuki- ja vapaaehtoistoimintamme sekä A-klinikkasäätiön Verkottaja- hankkeen yhteiskehittäjävalmennuksen, jossa on mukana säätiön työntekijöitä sekä asiakkaitamme. Toiminnan ta-

voitteena on luoda työpajaja, jotka voivat kehittää ja vahvistaa toimintamuotoja, joissa on toteuttajina ja kouluttajina yhdessä asiakkaat ja työntekijät.

Sovatek- säätiön tiivistynyt yhteistyö Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa on näkynyt myös Aseman toiminnassa. Arjen toiminnassa on ollut viikoittain mukana opiskelijoita, jotka ovat vetäneet toiminnallisia ryhmiä ja olleet omalta osaltaan tukemassa elämänhallinnan kehittämistä.

Asema 78:n toiminta näyttää vakiintuneen palaseksi osan korvaushoidossa olevien asiakkaiden arkea. Yhteistyötä Korvaushoitotyöryhmän kanssa tiivistettiin vuoden aikana. Keskeinen tavoite oli myös toiminnan jatkon turvaaminen. Hankkeelle haettiin RAY:ltä jatkoksi kohdennettua toiminta-avustusta, joka sille myös myönnettiin.

4.3. Nuorten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen

Nuorten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen koskee jo olemassa olevien palveluiden, Sauma-starttipajan ja etsivän työn, kehittämistä. Toiminnot ovat olleet lokakuusta 2012 alkaen järjestölähtöisellä tulosalueella.

Sauma-starttipajatoiminnan osalta keskeinen tavoite on edelleen sen juurruttaminen osaksi palvelujärjestelmää. Toiminnan rahoitus perustuu keskeisesti OKM:n avustukseen, joka määrällisesti pieneni edellisestä vuodesta. Tärkeitä asioita tässä ovat yhteistyöverkoston vahvistaminen, toiminnasta tiedottaminen ja yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen laajemmin alueellisesti.

Yhteistyö Etsivän työn sekä päihdepalvelujen kanssa on tärkeää. Sauman asiakasryhmässä päihdeiden käyttö on yksi arkeen sitoutumista hankaloittava tekijä. Sovatekin sisäisen yhteistyön kautta nuorille on löytynyt heidän kannaltaan toimivimmat sijoittumispaikat. Lisäksi muun sisäisen yhteistyön kautta nuoria on toimintatavoitteiden mukaisesti voitu tukea ja tarjota heille monipuolisempaa tukea.

Sauman toimintaan vaikutti 2015 toisen työntekijän siirtyminen tekemään osa-aikaisena ESR- hanketta Kunnolla töihin. Puuttuvaa henkilöresurssia on koetettu täydentää erilaisilla ratkaisulla, mutta osan vuodesta Sauma toimi vajaalla resurssilla. Paja on pyörinyt ennallaan ja vajeen paikkaamiseksi on löydetty uusia vaihtoehtoja. Pitkällä tähtäimellä vajaat resurssit vaikuttavat hankaloittavasti toimintaan.

Sauman työntekijät suunnittelivat yhdessä Etsivän työn ohjaajien ja päihdepäivystyksen työntekijöiden kanssa suljetun ryhmän perustamista erityisesti päihdepäivystyksen kautta tulleille nuorille. Ryhmä käynnistyi 2015 ja Reitti- ryhmä on vakiintunut ja lisäksi kiinnostus sitä kohtaan on lisääntynyt.

Etsivän nuorisotyön työntekijöiden työsuhteet vakinaistettiin 2013. Etsivässä työssä on ollut sama työpari nyt reilut kaksi vuotta. Työn pitkäjänteiseen kehittämiseen ja suunnitteluun tehdyllä vakinaistamisella ja työntekijöiden pysyvyydellä on ollut myönteinen vaikutus.

Sovatekin etsivässä työssä yhteistyö Sovatek-säätiön päihdepalveluiden ja työpajojen, Rikosseuraamuslaitoksen, sosiaalitoimen, ja eri asumispalveluiden kanssa on ollut tiivistä. Etsivällä työllä on Jyväskylässä jo vahva jalansija. 2015 käynnistyi Jyväskylässä Ohjaamo- toiminta. Veturitalleilla toimivasta Ohjaamosta alle 30-vuotiaat saavat tukea elämänhallintaan, urasuunnitteluun, oman opiskelualan löytämiseen, työllistymiseen sekä sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen. Veturitalleilla on sijoitettu Jyväskylän kaupungin nuorisopalvelun etsivät. Sovatekin etsivät ohjaavat omalta osaltaan nuoria tarpeen mukaan ohjaamoon, johon on keskittynyt nuorille tarkoitettuja ohjaus-, neuvonta- ja tukipalveluja.

Sovatek- säätiön Päihdepuolen kanssa yhteistyötä tiivistettiin edelleen 2015. Etsivien ja Päihdepäivystyksen työntekijöiden välistä työnkiertoa on jatkettu. Toinen Etsivän työn ohjaajista tekee pysyvästi yhden työpäivän viikossa töitä Päihdepäivystyksen yhteydessä.

Sovatek-säätiön etsivä työ on onnistunut erinomaisesti mm. yhteistyössä Sovatek-säätiön päihdepalveluiden ja opiskelija-asuntosäätiö KOAS:in kanssa kehittämään uudenlaisia tavoittamisen väyliä haasteellisesti tavoitettavien nuorten aikuisten löytämiseksi ja kohtaamiseksi. Esimerkiksi piikkihuumeita käyttävien terveysneuvontapalvelu Visiittiin on tullut uutena työmuotona jalkautuva työ kadulla etsivän tultua mukaan tiimiin. Yhteistyöstä edellä mainittujen palveluiden kanssa on tullut hyvää palautetta.

Työparitoiminta muiden toimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi sosiaalitoimen, päihdetyöntekijöiden, asukasisännöitsijöiden, kanssa on puolin ja toisin osoittautunut erittäin toimivaksi ja asiakkaita parhaiten palvelevaksi. Tarvittaessa tehdään eri toimijoiden kanssa yhteistyössä kotikäyntejä ja kohdataan asiakkaita siellä, minne heidän on helpoin tulla. Jatkuvasti kehitetään uusia menetelmiä ja tapoja kohdata asiakkaita, jotta kynnyksellä ollen etsivän kanssa tekemisissä madaltuisi.

5. Talous

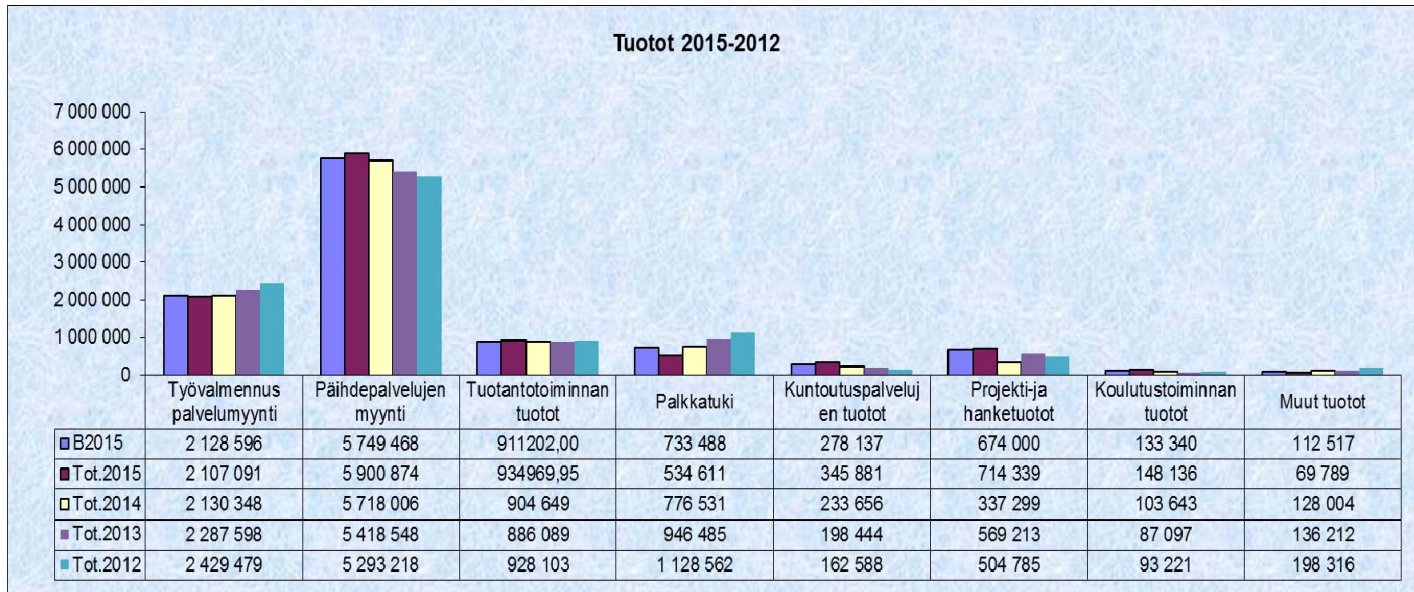
Sovatek- säätiön tilikausi 2015 päättyi talouden tunnusluvuilla mitaten varsin hyvään lopputulokseen. Toiminnan volyyymi kasvoi kokonaistuotoilla mitaten liki 20 %, oma pääoma koheni 67 % ja lyhyen aikavälin maksuvalmius oli puolitoista kertaa edellistilikauden päätöstilannetta parempi. Talouden tulos on siis hyvä, mutta myös poikkeuksellinen. Tuottokertymään vaikutti saadut lahjoitusvarat, ennakoimattomat palvelu- että hanketuotot ja positiivisesti yllättänyt tuotannon liikevaihto. Niiden budjettiylityksillä kyettiin kompensoimaan myöntämisperusteiden muutoksesta aiheutunut noin 200 000 euron palkkatukimenetys. Toisaalta tämä vähensi merkittävästi palkkatukityöllistämisen tuntipalkkakertymää, mikä jäi 70 % budjetoidusta. Kun vielä toiminnan muut kulut toteutui jokseenkin suunnitellusti, niin viivan alle jäi 106 720 euron ylijäämä. Hyvä näin, mutta sitä ei voi pitää minkään pysyvän rakenteellisen muutoksen aikaansaannoksena.

Kokonaisuutena arvioiden säätiön kannattavuutta voi siis pitää päättyneen tilikauden osalta hyvänä. Edellisvuosien tuloskehitys jatkui positiivisena ja tilikauden ylijäämä oikaisi merkittävästi edellisvuosien tappioita. Rahastovarot huomioiden omaa pääomaa oli 30 % koko varallisuusravasta.

	2015	2014	2013	2012	2011
VARSINAISEN TOIMINNAN TUOTOT	10 754 789	10 546 045	10 527 124	10 736 358	12 238 071
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT	-10 479 813	-10 441 498	-10 430 228	-10 823 594	-12 291 151
POISTOT	-79 366	-68 431	-30 823	-22 241	-84 223
KÄYTTÖTALouden JÄÄMÄ (+/-)	195 611	36 116	66 073	-109 477	-137 303
RAHOITUS- JA SATUNNAISERÄT	-9 287	-14 753	-11 998	-15 067	18 437
VARAUSTEN MUUTOS	-79 602	-17 094	-69 904	30 572	-184 135
TUOTTOJÄÄMÄ	106 720	4 267	-15 829	-93 973	-303 001

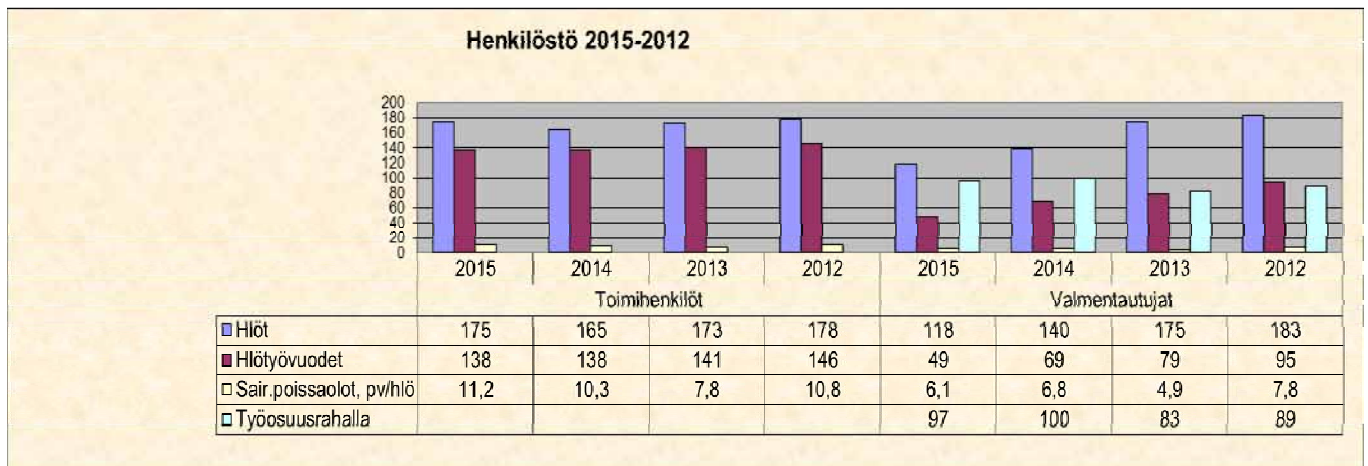
Sovatek-säätiön säännönmukaiset toimintatuotot kertyvät edellisvuosien tapaan kahdeksasta eri kokonaisuudesta. Näistä päihdepalvelujen toimintaa rahoitettiin *Keski-Suomen sairaanhoidotiipin sekä Joensuun kaupungin ostopalvelusopimustuotoilla*. Näiden suhteellinen osuus oli 55 % säätiön 10 754 000 euron kokonaistuotoista. Työvalmennuksessa *Jyväskylän kaupungin sopimustuotot* pysyivät ennallaan, mutta suoriteperusteisesta tavoitteesta jäätiin n. 120 000 euroa. Tuotannon liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 3,5 % ollen 930 000 euroa. *Palkkatuen* määrä väheni n. 200 000 euroa jäaden 534 000 euroon. Vielä tilikaudella 2012 tukikertymä oli yli kaksinkertainen. Muita sääntöjen mukaisia tuottoja kertyi *projekti- ja hanke-toiminnasta, kuntoutuspalveluista ja koulutuspalveluista* vajait 7 % yli tavoitteen. Näiden kokonaiskertymä oli vajaat 1,3 miljoonaa euroa.

Sovatek-säätiön tuottojakauma 2015-2012.

Palkat ja sosiaalikulut olivat 7,45 miljoonaa euroa, missä budjettialitusta noin 300 000 euroa Tuntipalkkojen vähentymisestä johtuen palkkojen osuus aleni 71 %:iin kokonaismenoista (74 %). Toimihenkilöstön henkilötyövuosia toteutui edellisvuoden tavoin 138. Tuntipalkkaisia on 20 henkilötyövuotta vähemmän

Toimihenkilöiden ja tuntipalkkaisten jakauma 2015

Sovatek-säätiön toimi tilikauden aikana kahdeksassa eri toimipisteessä Jyväskylän ja Joensuu alueella. Toimitiloja säätiöllä oli vuoden 2015 lopussa 8562 neliometriä, joiden keskimääräinen neliövuokra oli 12 €. Koko tilikauden aikana vuokramenoja kertyi noin 1,16 miljoonaa euroa (+3,9 %), missä budjettiylitystä vajaan 20 000 euroa.

Toiminnan muita kuluja oli vajaan 1,9 miljoonaa euroa, mistä ostettujen palvelujen osuus reilu kolmannes. Arvonlisäverollisen liiketoiminnan 76 % myyntikate kattoi kiinteitä menoja 710 000 euroa. Ensisijaisesti työvalmennuksen alihankintaostojen lisäyksestä johtuen toiminnan muut kulut olivat reilut 7 % budjetoitua suuremmat.

Taseeseen kirjattuja pitkäaikaisia investointeja tilikaudella oli ainoastaan 15 520 euroa. Tämä oli suunnitelmallista edellisvuosien mittavien ja toisaalta jo kuluvan vuoden aikana toteutettavien toimitilainvestointien vuoksi. Lisäksi n. 30 000 euron hoitajakutsujärjestelmä otettiin käyt-

töön vuokrarahoituksella, mutta se lunastetaan omaksi kuluvana vuotena. Tilikauden poistoja kirjattiin yhteensä 79 373 euroa.

Investointi- ja kulusäästöistä johtuen säätiön maksuvalmius ja rahoitusasema koheni merkittävästi. Tilikauden päättyessä likvidit varat kattoivat 77% (ed.vuosi 24 %) lyhytaikaisen velan määrästä. Ilman rahastovaroja oma pääomaa oli 10,6 % (8,4 %) varallisuusarvosta. Rahoitusaseman kohenemisesta huolimatta se ei ole toiminnan laajuuteen nähden kuin tyydyttävä.